تازه‌های اقتصاد
چهارشنبه ۳۱ تیر ۱۴۰۵ شماره ۸۱

چرا بازار ارز در روزهای جنگی ملتهب می‌شود؟
(صفحه ۲)

پیک ۷۷ هزار مگاواتی مصرف برق با وجود خاموشی
(صفحه ۳)

استقراض از بانک مرکزی خط قرمز بودجه‌ریزی جدید

هم‌سویی سیاست‌های مالی و پولی، کاهش وابستگی بودجه به منابع بانک مرکزی و حرکت به سمت تأمین غیرتورمی کسری بودجه، از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های ثبات اقتصادی و مهار پایدار تورم در اقتصاد به شمار می‌رود و در حال حاضر با توجه به اینکه کنترل نقدینگی و حفظ ارزش پول ملی به یکی از اولویت‌های سیاست‌گذاری اقتصادی و بانک مرکزی تبدیل شده، نقش بودجه‌ریزی منضبط و هماهنگی میان دولت، مجلس و بانک مرکزی بیش از گذشته اهمیت یافته است.

در همین راستا، غلامرضا تاجگردون، رئیس کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد با تشریح مهم‌ترین رویکردهای بودجه‌ریزی جدید، بر پرهیز از استقراض از بانک مرکزی، توسعه ابزارهای تأمین مالی غیرتورمی، تقویت هماهنگی سیاست‌های مالی و پولی و اصلاح سازکارهای نظارت بر اجرای بودجه تأکید کرد.

وی با بیان اینکه حرکت همسو سیاست‌های مالی دولت و سیاست پولی بانک مرکزی می‌تواند زمینه مهار پایدار تورم، حفظ ارزش پول ملی، کنترل نقدینگی و تقویت ثبات اقتصادی را فراهم کند، اظهار کرد: در مجلس تلاش بر این است که در بررسی لوایح بودجه افزون بر انضباط مالی آثار هر تصمیم بر تورم و نقدینگی و ثبات اقتصادی مورد توجه قرار گیرد که در نهایت این همان هم‌سویی راهبردی است که می‌تواند اثربخشی تصمیمات بودجه‌ای و سیاست‌های بانک مرکزی را به طور هم‌زمان افزایش دهد.

> "لازم است چند ساز و کار به‌طور نهادی تقویت شوند که مهم‌ترین آن هماهنگی مستمر میان دولت و مجلس و بانک مرکزی در همه مراحل تدوین و بررسی و اجرای بودجه است به گونه‌ای که آثار پولی و تورمی هر تصمیم مالی پیش از تصویب ارزیابی شود"

یادداشت روز

۳ ریشه اصلی ناترازی بانک‌ها و مسیر اصلاح آن

سیاوش غیبی‌پور
کارشناس اقتصادی

فلسفه اصلی بانکداری در یک اقتصاد سالم، ایفای نقش موثر بانک در گردش روان و هدفمند منابع مالی در بستر تولید و فعالیت‌های مولد است. به بیان دقیق‌تر، بانک باید واسطه‌ای فعال در انتقال منابع پولی به بخش‌های تولیدی باشد تا هر زمان که بنگاه‌های اقتصادی نیاز به نقدینگی، تسهیلات یا اعتبار دارند، این جریان مالی بدون اختلال در اختیار آنها قرار گیرد و فرآیند تولید و رشد اقتصادی دچار وقفه نشود.

در این چارچوب، سه عامل اصلی به‌عنوان ریشه‌های انباشت ناترازی در نظام بانکی طی حدود دو دهه اخیر مورد اشاره قرار گرفت. نخستین عامل، ساختار غیرتولیدمحور اقتصاد است.

بر اساس این تحلیل اقتصاد کشور در سال‌های گذشته به دلایل مختلف از جمله اتکای قابل توجه به درآمدهای نفتی، کمتر به سمت شکل‌گیری یک ساختار پایدار تولیدی، صادرات محور و مبتنی بر ارزش افزوده حرکت کرده است. این مسئله موجب شده که در طراحی و عملکرد نظام بانکی نیز هم راستایی کامل با نیازهای بخش تولید شکل نگیرد.

در نتیجه، بخشی از فعالیت‌های بانکی به جای تمرکز بر تامین مالی تولید و سرمایه‌گذاری مولد، به سمت دارایی‌های غیرمولد یا کم نقدشونده سوق پیدا کرده است. دارایی‌هایی نظیر املاک، واحدهای تولیدی راکد یا کارخانه‌هایی که به هر دلیل از چرخه فعالیت اقتصادی خارج شده‌اند، در ترازنامه بانک‌ها انباشته شده‌اند.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

دور جدید ثبت‌نام خودروهای وارداتی آغاز شد

ثبت سفارش واردات ۱۱۰ قلم کالای کشاورزی بدون منشأ ارز آزاد شد

رشد ۲۷۷ درصدی صدور چک الکترونیک در شبکه بانکی

تمدید مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی عملکرد ۱۴۰۴ تا پایان شهریور

چرا بازار ارز در روزهای جنگی ملتهب می‌شود؟

همزمان با تشدید تنش‌های منطقه‌ای، بازار ارز نیز تحت تأثیر فضای روانی ناشی از تحولات سیاسی قرار گرفته و نوسانات قیمتی آن افزایش یافته است.

حدود دو هفته از آغاز موج جدید حملات دشمن آمریکایی-صهیونیستی به کشور می‌گذرد و همزمان با این تحولات، نرخ ارز در بازار آزاد نیز روندی افزایشی را تجربه کرده است؛ به‌گونه‌ای که قیمت ارز از حدود ۱۷۵ هزار و ۳۰۰ تومان در ۱۶ تیرماه، پیش از آغاز این حملات، به حدود ۱۹۱ هزار تومان رسیده است.

این در حالی است که در جریان جنگ ۴۰ روزه، بازار ارز واکنشی متفاوت از خود نشان داد و برخلاف برخی پیش‌بینی‌ها، نرخ ارز نه‌تنها افزایش قابل توجهی را تجربه نکرد، بلکه در مقاطعی با کاهش نیز همراه شد. از این رو، بررسی عوامل مؤثر بر رفتار بازار در مقاطع مختلف می‌تواند به درک بهتر نقش متغیرهای سیاسی، انتظارات و شرایط اقتصادی در نوسانات ارزی کمک کند.

الناز باقرپور، کارشناس پولی و ارزی در پاسخ به این پرسش که چرا در دوران جنگ ۴۰ روزه نرخ ارز به‌جای افزایش با کاهش مواجه شد، با اشاره به نرخ‌هایی

> **" این در حالی است که در جریان جنگ ۴۰ روزه، بازار ارز واکنشی متفاوت از خود نشان داد و برخلاف برخی پیش‌بینی‌ها، نرخ ارز نه‌تنها افزایش قابل توجهی را تجربه نکرد، بلکه در مقاطعی با کاهش نیز همراه شد "**

که در آن دوران به ثبت رسید، گفت: در نخستین روزهای جنگ، نرخ دلار در بازار آزاد به‌طور هیجانی تا محدوده ۱۶۵ هزار تومان افزایش یافت؛ اما آنچه در ادامه روی داد، خلاف انتظار بسیاری از تحلیلگران بود. نرخ ارز در ادامه جنگ و علی‌رغم تداوم تنش‌ها، ریزشی حدود ۱۵ درصدی را تجربه کرد و به کانال ۱۴۰ هزار تومان بازگشت.

وی این رفتار متناقض را برخلاف نظریه‌های متعارف اقتصاد کلان دانسته و اظهار کرده بود به‌طور مرسوم تئوری‌های اقتصادی افزایش عدم‌اطمینان را با افزایش نرخ ارز همراه می‌دانند، موضوعی که نشان می‌دهد مکانیسم تعیین نرخ در بازار آزاد ایران، اساساً بازتابی از بنیادهای اقتصادی نیست.

باقرپور در تحلیل این اتفاق به حاکمیت بازار غیر رسمی و سوداگری بر رفتار بازار ارز اشاره و تصریح کرده بود: نرخ‌های شکل‌گرفته در بازار آزاد ایران ـ به‌ویژه در شرایط جنگی ـ نه نرخ‌های تعادلی (که بازتابی از عرضه و تقاضای واقعی ارز برای تجارت و خدمات باشد)، بلکه نرخ‌های ناشی از سوداگری هستند. جهش دلار در آستانه جنگ، بیش از آنکه ناشی از کمبود ارزی یا افزایش تقاضای واقعی باشد، نتیجه قیمت‌گذاری تلگرامی برای جهت‌دهی به انتظارات عامه مردم بود. ریزش قیمت از محدوده ۱۶۶ هزار تومان به کانال ۱۴۰ هزار تومان در ادامه جنگ، به‌وضوح نشان داد که قیمت‌های بالای ۱۶۰ هزار تومان فاقد هرگونه پشتوانه بنیاد اقتصادی بوده است.

تورم بالای میوه در میان خوراکی‌ها

جای میوه در سبد خانوار تنگ‌تر شد

گزارش‌های رسمی از تورم کالاها در خرداد ماه سال جاری حاکی از آن است که میوه و خشکبار با تورم نقطه‌به‌نقطه ۹۲.۶ درصد و سبزیجات با ۵۴.۹ درصد، بیشترین افزایش قیمت را در میان اقلام خوراکی تجربه کرده‌اند.

اکنون شرایط به سمتی رفته که در روزهای پایانی تیر ماه بطور میانگین قیمت هر کیلوگرم میوه تابستانی به حدود ۳۰۰ هزار تومان رسیده اما در ابتدای فصل که میوه‌ها به اصطلاح حالت نوبرانه دارند قیمت آنها به کیلویی ۵۰۰ هزار تومان هم می‌رسید. همین امر باعث شده خرید تنها دو تا سه کیلو میوه هزینه‌ای حدود یک میلیون تومان داشته باشد که اگر بخواهیم آن را با حقوق حداقلی یک کارگر که کمتر از ۱۷ میلیون است قیاس کنیم به خوبی درک خواهیم کرد که چرا میوه‌جات هم در حال حذف از سبد خانوار هستند.

بر اساس داده‌های مرکز آمار تا پایان خرداد ماه سال جاری و در قیاس با مدت مشابه سال قبل، شلیل با ۱۱۱ درصد رشد (از ۹۰ به ۱۹۰ هزار تومان) و هلو با ۹۵ درصد افزایش (از ۸۷ به ۱۷۰ هزار تومان)، رسیده است. خربزه ۸۵ درصد، آلو ۶۵ درصد، هندوانه ۶۱ درصد و طالبی ۵۳ درصد افزایش قیمت داشته‌اند و در این میان، زردآلو با ۴۳ درصد رشد (از ۹۸ به ۱۴۰ هزار تومان)، کمترین افزایش قیمت را در میان اقلام بررسی‌شده تجربه کرده است.

در گروه صیفی‌جات هم گوجه‌فرنگی با رشد ۱۵۰ درصدی (از ۳۰ به ۷۵ هزار تومان) و فلفل دلمه‌ای با افزایش ۱۳۰ درصدی (از ۵۰ به ۱۱۵ هزار تومان)، بیشترین جهش قیمتی را به خود اختصاص داده‌اند. بادمجان با ۷۳ درصد (از ۴۲ به ۷۲.۵ هزار تومان) و سیب‌زمینی با ۵۰ درصد (از ۳۵ به ۵۲.۵ هزار تومان) در رتبه‌های بعدی قرار دارند و در این میان، پیاز با ۱۰ درصد افزایش (از ۲۵ به ۲۷.۵ هزار تومان)، باثبات‌ترین قلم صیفی‌جات محسوب می‌شود.

اما اینکه چه موضوعی باعث شده قیمت میوه تا این اندازه رشد داشته باشد بحثی است که ریشه در مسائل متعدد دارد. جدا از تورم عمومی که روی تمام بخش‌ها اثرگذار است؛ از سویی هزینه‌های حمل و نقل، کارگر و آبیاری افزایشی قابل توجه داشته و از سوی دیگر برخی باغداران می‌گویند به دنبال آسیب‌های وارد شده به پتروشیمی‌ها هزینه بسته بندی آنها افزایش قابل توجهی داشته است تا جایی که به اظهار مسئولان صنفی قیمت سبد میوه که سال گذشته حدود ۲۰ هزار تومان خریداری می‌شد، اکنون به ۸۰ هزار تومان رسیده و قیمت کاغذهای مورد استفاده برای نگهداری و بسته‌بندی میوه از حدود ۱۲۰ هزار تومان به بیش از ۵۲۰ هزار تومان افزایش یافته است.

پیک ۷۷ هزار مگاواتی مصرف برق با وجود خاموشی

جدول خاموشی ها از ابتدای هفته به صورت رسمی، منتشر شد. اوج گیری گرما و به دنبال آن رشد مصرف برق، نه تنها صنایع کشور به عنوان بزرگ‌ترین مصرف کننده برق ـ با سهم ۳۵ درصدی از کل مصرف ـ را درگیر خاموشی می‌کند، بلکه بخش های خانگی و اداری و تجاری هم بی نصیب نمی مانند.

تولید و مصرف برق روی کاغذ ناترازی ندارد. سال گذشته ۴۰۵ میلیارد کیلووات ساعت برق تولید شد و کل مصرف اعلام شده در این سال ۳۴۶.۷ میلیارد کیلووات ساعت بود. مشکل اما زمانی ایجاد می‌شود که در زمان‌های پیک گرما، تولید به موازات مصرف پیش نمی‌رود.

سال گذشته پیک مصرف برق در تاریخ هفتم مرداد با عدد ۷۷ هزار و ۴۹۷ مگاوات ثبت شد. با وجود اینکه در این سال چهار هزار و ۴۳۲ مگاوات ظرفیت جدید هم نصب شده بود و قدرت عملی شبکه نسبت به سال ۱۴۰۳، حدود ۳.۵ درصد رشد پیدا کرده و ۷۳ هزار و ۷۰۰ مگاوات اعلام شده اما در زمان های اوج مصرف نتوانستیم بدون خاموش کردن برق بخش‌های مختلف از این دوره عبور کنیم. بخش صنعت با ۳۵ درصد، بزرگ‌ترین مصرف کننده برق کشور است. پس از آن بخش خانگی قرار دارد که سهم آن ۳۱.۹ درصد برآورد می‌شود.

رفع ناترازی بانک سپه با اجرای بسته اصلاحی بانک مرکزی

محمدجواد محقق‌نیا، عضو هیات‌مدیره بانک سپه در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد، با اشاره به روند اصلاح ناترازی بانک سپه اظهار کرد: بانک مرکزی با ورود مستقیم به مسئله ناترازی این بانک و تدوین یک بسته اصلاحی چندوجهی، مسیر ساماندهی مشکلات ناشی از ادغام بانک‌ها را دنبال می‌کند.

وی افزود: این بسته شامل اقداماتی همچون فروش دارایی‌ها، واگذاری شرکت‌ها و املاک مازاد بانک و تعیین تکلیف مطالبات بانک سپه از دولت است که با همکاری بانک مرکزی و سایر دستگاه‌های مرتبط تدوین شده و پس از طی مراحل نهایی اجرایی خواهد شد.

عضو هیأت‌مدیره بانک سپه با بیان اینکه اجرای این برنامه می‌تواند بخش عمده‌ای از ناترازی این بانک را برطرف کند، گفت: اجرای کامل این بسته اصلاحی، زمینه خاموش شدن موتور زیان‌دهی ناشی از ادغام‌های گذشته و بازگشت بانک به مسیر فعالیت‌های عملیاتی و اقتصادی را فراهم خواهد کرد.

وی با اشاره به جایگاه بانک سپه در نظام بانکی کشور تصریح کرد: این بانک به عنوان قدیمی‌ترین بانک ایرانی و یکی از بزرگ‌ترین بانک‌های کشور از نظر گستردگی شعب، در دهه‌های گذشته نقش مهمی در تأمین مالی پروژه‌های بزرگ اقتصادی داشته است و اصلاح ساختار آن می‌تواند توان عملیاتی بانک را افزایش دهد.

بازسازی پس از جنگ؛ چگونه می‌توان از تورم گریخت؟

جدا از سناریوهای مختلفی که می‌توان برای سرنوشت جنگ چهل روزه متصور شد، بازسازی و ترمیم خسارت‌های جنگی به یک اولویت تبدیل شده است. در این میان از سویی شرایط اقتصادی کشور و کسری بودجه دولت بحث تامین هزینه‌های عمرانی را با چالش مواجه می‌کند و از سوی دیگر چگونگی بازسازی بدون ایجاد تورم معمایی جدید پیش روی اقتصاد قرار داده است.

طبق آنچه اردیبهشت ماه سال جاری از سوی سخنگوی دولت اعلام شده جنگ رمضان در مجموع به طور مستقیم و غیر مستقیم ۲۷۰ میلیارد دلار خسارت به کشور وارد کرده است.

برای روشن‌تر شدن حجم این خسارت یادآوری می‌کنیم صادرات نفتی ایران که در سال ۱۴۰۳ بالاترین نرخ را در ۱۰ سال گذشته به ثبت رسانده، عددی حدود ۶۷ میلیارد دلار بوده و حال قیاس این رقم با خسارت‌های برجا مانده از جنگ گویای آن است که جبران ویرانی‌های این ۴۰ روز هزینه‌ای بالغ بر درآمد صادرات چهار ساله نفت دارد.

این در حالی است که همچنان رکود تورمی و در کنار آن ناترازی بودجه اقتصاد را تحت فشار قرار داده و از سوی دیگر بحث بازسازی پایدار نیازمند چارچوبی از ثبات اقتصاد کلان است؛ به این معنا که سیاستگذار باید همزمان با اجرای پروژه‌های بازسازی، بر کنترل تورم، مدیریت کسری بودجه و تثبیت انتظارات اقتصادی نیز تمرکز کند.

روند بازسازی در شرایط کسری بودجه چنانچه با خلق پول و منابع ناپایدار همراه باشد لاجرم منجر به افزایش نقدینگی و تشدید تورم خواهد شد و طبیعی است با افزایش نرخ تورم شاهد کاهش قدرت خرید خانوار هستیم.

سایه جنگ ایران و آمریکا بر چشم‌انداز اقتصادی اروپا

سود بانک‌های اروپایی افزایش می‌یابد؟

پس از جهش درآمد بانک‌های آمریکایی، انتظار می‌رود بانک‌های اروپایی نیز این هفته با انتشار گزارش عملکرد سه‌ماهه دوم، روند مشابهی را تجربه کنند؛ رشدی که عمدتاً از افزایش درآمد ناشی از نرخ‌های بهره بالاتر و در برخی موارد از رونق معاملات مالی و بانکداری سرمایه‌گذاری ناشی می‌شود.

با این حال، پیش‌بینی می‌شود رشد سود سالانه (در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته) نسبت به دوره‌های قبل محدودتر باشد و سرمایه‌گذاران با دقت بررسی خواهند کرد که آیا جنگ ایران بر چشم‌انداز اقتصادی اروپا سایه انداخته و بر عملکرد بانک‌ها تأثیر گذاشته است یا خیر.

بانک سرمایه‌گذاری گلدمن ساکس پیش‌بینی

کرده است سود پیش از مالیات بانک‌های اروپایی در سه‌ماهه دوم نسبت به سال گذشته ۱۱ درصد افزایش یابد؛ رشدی که به افزایش حجم وام‌دهی، بهبود حاشیه سود در پی بالا ماندن نرخ‌های بهره از آغاز جنگ ایران، افزایش درآمدهای غیرمشاع (غیرمرتبط با سود بهره) و کاهش هزینه‌ها نسبت داده می‌شود.

تحلیلگران گلدمن ساکس در یادداشتی نوشتند: همچنان معتقدیم شرایط برای بانک‌های اروپایی در بلندمدت مطلوب‌تر خواهد بود؛ شرایطی که عمدتاً بر پایه رشد درآمد ناشی از افزایش حجم فعالیت‌ها (و احتمالاً بهره‌مندی بیشتر از رشد نرخ‌های بهره)، بهبود بهره‌وری با نقش‌آفرینی روزافزون هوش مصنوعی و همچنین کیفیت مناسب دارایی‌ها در فضای کنونی اقتصاد کلان استوار است.

بانک ایتالیایی یونی‌کردیت که در یکی از بزرگ‌ترین رقابت‌های بانکی اروپا طی چند دهه اخیر به تصاحب بانک آلمانی کومرتس‌بانک نزدیک‌تر شده است، به همراه بانک اسپانیایی سانتاندر روز چهارشنبه گزارش مالی خود را منتشر می‌کنند. پس از آن، بانک فرانسوی بی‌ان‌پی پاریبا روز پنج‌شنبه نتایج خود را اعلام خواهد کرد.

کنیا به دنبال بازتولیدِ وعده‌های قدیمی است؟

طرح جدید نایروبی برای جهش اقتصادی

کنیا در آستانه دهه‌ای تازه، بار دیگر نقشه راه توسعه خود را به صدر اخبار آورده است. روایت رسمی از «برنامه‌ای سی‌ساله» برای رسیدن به وضعیت اقتصادی پیشرفته، در ظاهر نشانه‌ای از اعتمادبه‌نفس دولت و عزم برای عبور از چرخه رشد کم‌کیفیت است؛ اما بررسی منابع معتبر نشان می‌دهد که چارچوب اصلی و قابل اتکای توسعه این کشور همچنان چشم‌انداز کنیا ۲۰۳۰ است؛ سندی که هدف آن تبدیل کنیا به یک کشور با درآمد متوسط و نه لزوما یک اقتصاد توسعه‌یافته است. در همین چارچوب تحلیل‌ها نه صرفا بر «افق بلند» بلکه بر ظرفیت واقعی دولت در اجرای اصلاحات متمرکز می‌شود.

دولت کنیا در طرح جدید خود، افزایش بهره‌وری کشاورزی را در کنار توسعه تولید صادرات‌محور و تعمیق نوآوری قرار داده است. این اولویت‌گذاری تصادفی نیست. اقتصاد کنیا همچنان به‌طور معناداری به کشاورزی متکی است و هر برنامه صنعتی‌سازی بدون ارتقای بهره‌وری در این بخش، با محدودیت روبه‌رو خواهد شد. از همین رو، تأکید بر کشاورزی را باید نه یک فصل فرعی، بلکه پایه‌ای‌ترین لایه برنامه توسعه دانست.

چرا بوداپست مسیر متفاوتی را انتخاب کرد؟

معماری پولی مجارستان

اقتصاد مجارستان در سال‌های اخیر فقط با مسئله تورم یا رشد پایین تعریف نشده، بلکه با یک پرسش مهم‌تر شناخته شده است: چگونه یک کشور عضو اتحادیه اروپا می‌تواند بدون پیوستن به یورو، هم استقلال پولی خود را حفظ کند و هم از بانک مرکزی به‌عنوان ابزار مستقیم ثبات‌سازی و جهت‌دهی به اعتبارات استفاده کند؟ پاسخ این پرسش، مجارستان را به یکی از جالب‌ترین نمونه‌های سیاست‌گذاری اقتصادی در اروپای مرکزی تبدیل کرده است. در این الگو بانک ملی مجارستان، صرفا تعیین‌کننده نرخ بهره نیست. این نهاد پس از بحران وام‌های ارزی خانوارها و آسیب‌پذیری شدید اقتصاد در برابر نوسان نرخ ارز، به تدریج به بازیگری تبدیل شد که همزمان در سیاست پولی، ثبات مالی، مقررات کلان‌احتیاطی و حتی هدایت اعتبارات نقش‌آفرینی می‌کند. همین ترکیب است که اقتصاد مجارستان را برای مخاطب امروز، فراتر از یک خبر ساده درباره کاهش یا افزایش نرخ بهره، به سوژه‌ای جذاب بدل می‌کند.

آخرین داده‌های قابل اتکا که در تقویم پژوهشی Danske Bank و گزارش ثانویه WestBridge Consulting آمده است، نشان می‌دهد نرخ پایه رسمی بانک مرکزی مجارستان تا ۲۱ ژوئیه ۲۰۲۶ روی ۶.۰۰ درصد قرار داشته و این نرخ بر اساس تصمیم ۲۳ ژوئن ۲۰۲۶ از ۲۴ ژوئن به اجرا درآمده است.

ویدیو

